Revisionsutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2018—2021

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2018—2021 (SRR 4/2017 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- avdelningschef Mikko Spolander, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Johanna von Knorring, finansministeriet
- bevakningsdirektör Petri Lounatmaa, Tullen
- direktör, enheten för utredning av grå ekonomi Janne Marttinen, Skatteförvaltningen.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- inrikesministeriet, polisavdelningen
- Näringslivets forskningsinstitut ETLA.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Ekonomisk tillväxt och sysselsättning

På kort sikt ser utsikterna för efterfrågan bra ut och det skapar bättre förutsättningar för ökad produktion och sysselsättning än vad man bedömde ännu i början av året. Enligt sakkunnigutlåtandena medförde regeringens halvtidsöversyn inga större förändringar i de tidigare fastslagna politikplanerna. Trots att de ekonomiska utsikterna är ljusare på kort sikt räcker regeringens åtgärder enligt vissa bedömningar inte till för att infria de mål som lagts fast för att stärka de offentliga finanserna.

Utskottet understryker att det behövs åtgärder som förbättrar den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen för att vi ska kunna stärka de offentliga finanserna. I betänkandet om Statens revisionsverks berättelse om övervakning av finanspolitiken vid mitten av valperioden 2015—2018 (ReUB 3/2017 rd – B 18/2016 rd) framhåller utskottet att den höga arbetslösheten är en belast-

ning för de offentliga finanserna. Finland har lägre sysselsättningsnivå och högre arbetslöshet än de övriga nordiska länderna och det gör det svårt att nå målen för den offentliga sektorns skuld och underskott. Utskottet anser att det behövs konkreta insatser för bättre sysselsättning. Enligt sakkunniga går sysselsättningsmålet inte att nå genom någon enskild reform på arbetsmarknaden. I stället behövs det en kombination av olika åtgärder med avseende på efterfrågan och utbud.

För att de positiva tecknen på stigande efterfrågan ska kunna omsättas i tillväxt och sysselsättning får resursutbudet inte sätta gränser för tillväxten. Det är viktigt att det finns arbetskraft för de nya arbetstillfällena. Vidare påpekar utskottet att matchningen på arbetsmarknaden har blivit sämre. Försämringen mellan 2008 och 2015 förefaller att bero på dels utbud, dels efterfrågan (Räisänen, Työpoliittinen Aikakausikirja 4/2016). Perioderna av arbetslöshet har blivit längre samtidigt som rekryteringstiden till nya arbetstillfällen också blivit längre. Det innebär att arbetsgivarna inte alltid hittar arbetskraft till lediga jobb trots att det råder överutbud på arbetskraft. Problemet bottnar i regionala och yrkesmässiga matchningsproblem mellan lediga arbetstillfällen och arbetslösa arbetssökande. Utskottet understryker vikten av att utreda vilka bidragande faktorer det finns bakom matchningsproblemet för att vi ska få arbetsmarknaden att fungera bättre. I synnerhet behövs det åtgärder för att minska den strukturella arbetslösheten.

Samtidigt bör man också fästa avseende vid kvaliteten på lediga jobb. En del av de jobb som finns i arbetsförmedlingsstatistiken är jobb på provision eller företagarliknande jobb där den anställda själv svarar för både kostnader och risker. En del av de lediga platserna kan också vara så kallade nolltimmesavtal med en mycket liten faktisk lön eftersom arbetstimmarna är så få (Suomen julkisen talouden näkymät ja haasteet, valtiovarainministeriön julkaisu 7/2017; finansministeriet).

Enbart åtgärder för att utveckla arbetsmarknaden räcker dock inte till för att stötta den ekonomiska tillväxten och stärka de offentliga finanserna. Utskottet understryker fortfarande betydelsen av att de pågående strukturella reformerna genomförs med tanke på både ekonomisk tillväxt och balans i de offentliga finanserna.

Osäkerhetsfaktorer i prognoserna

Konjunkturprognoser upprättas utifrån tillgängliga data vid prognostillfället och de preciseras i takt med att statistiken preciseras. Makrodata preciseras fortfarande många år senare och uppfattningen om träffsäkerheten för enskilda punktprognoser kan ändras i efterskott. Den största inexaktheten beror enligt vissa studier på svårigheten att förutse när konjunkturen vänder. I sådana fall underskattas den ekonomiska utvecklingen vid högkonjunktur och överskattas vid lågkonjunktur.

Också våren 2016 lyfte utskottet fram osäkerhetsfaktorer i prognoserna i sitt utlåtande till finansutskottet om statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2017—2020 (ReUU 1/2016 rd – SRR 3/2016 rd). Riksdagen och beslutsfattarna bör ta till sig att prognoserna redan principiellt sett är osäkra och kan slå fel, underströk utskottet i utlåtandet.

I vår har de ekonomiska prognoserna justerats uppåt. Också Statistikcentralens förhandsinformation från maj pekar mot att ekonomin återhämtat sig en aning det första kvartalet i år. I mars bedömde Finlands Bank tillväxten till 1,6 procent 2017. Näringslivets forskningsinstitut och Pellervo ekonomiska forskningsinstitut väntade sig en tillväxt på 1,7 procent. I planen för de offentliga

finanserna från april förutspådde finansministeriet en tillväxt på 1,2 procent och i maj räknade Europeiska kommissionen med en uppgång på 1,3 procent. Finansministeriet presenterade den lägsta prognosen, men enligt sakkunniga är bedömningen av läget i Finland och våra utvecklingsperspektiv grundad. De senaste siffrorna om produktionsutvecklingen i början av året, orderingången och företagens förväntningar tyder på att prognosen snarare är i underkant än i överkant. Det är viktigt att också konjunkturväxlingar kan förutses rätt för att det ska finnas relevant informationsunderlag för beslut om den ekonomiska politiken. Ministeriet publicerar nästa prognos den 21 juni 2017.

Prognoserna från finansministeriet innehåller inga systematiska fel och ministeriet har lyckats varken sämre eller bättre än andra bedömare i sina prognoser, visar undersökningar av kvaliteten på finansministeriets prognoser och granskningar från Statens revisionsverk (Valtion verotuloarvioennusteiden osuvuus, eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2009, Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen B 21/2010 rd och B 20/2014 rd; Statens revisionsverks revisionsberättelse 11/2016). Bedömningen av precisionen i punktprognoser tar inte hänsyn till att prognosen är ett resultat av totalekonomiska och finanspolitiska variabler. I planeringen och dimensioneringen av finanspolitiken spelar medellångsiktiga och långsiktiga analyser större roll än kortsiktiga faktorer. De långsiktiga hållbarhetsproblemen i våra offentliga finanser kommer enligt sakkunnigbedömningar inte att rättas till trots den spirande tillväxten i ekonomin.

Kampen mot den svarta sektorn

I april 2016 fattade statsrådet ett principbeslut om en nationell strategi för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet 2016–2020. Målet är att minska såväl den nationella som den internationella svarta ekonomin och den ekonomiska brottsligheten i Finland. Strategin fokuserar särskilt på internationella penning- och varuflöden och på frågor om rörlig arbetskraft. Åtgärderna ska i första hand genomföras genom förbättringar i myndigheternas verksamhet.

Statsrådet har upprättat ett åtgärdsprogram för de strategiska målen. Det innehåller konkreta åtgärder plus mål, ansvariga aktörer, tidsschema och metoder för konsekvensbedömning. Programmet godkändes av finanspolitiska ministerutskottet den 7 juni 2016. Det fokuserar mer på lägesbild, samarbete mellan myndigheter och preventiva åtgärder än vad fallet varit tidigare.

Vid halvtidsöversynen gick regeringen in för kompletterande strategier för att effektivisera kampen mot den svarta sektorn och för att förhindra skattesmitning. Bland åtgärderna märks att skattenummersystemet inom byggbranschen utsträcktes till vissa andra branscher, att en lägesbildsverksamhet inrättas i år och att det utreds om typgodkända kassasystem lämpar sig för finländska förhållanden. Det är viktigt att kampen mot den svarta ekonomin fortsätter med tillräckligt stor beslutsamhet och att kampen ses som en viktig fråga för hela vårt samhälle, anser utskottet.

Enligt sakkunniga kommer de ökande varuflödena i näthandeln och konsekvenserna av nya betalningssätt, exempelvis virtuell valuta, att vara de stora frågorna i kampen. Utskottet understryker att resurserna till kampen mot den svarta sektorn, inklusive anslagen till Tullen, måste hålla jämna steg med förändringen i den internationella omvärlden och den digitala handeln.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.5.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Eero Heinäluoma sd
vice ordförande Olavi Ala-Nissilä cent
medlem Maarit Feldt-Ranta sd
medlem Olli Immonen saf
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Mika Raatikainen saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Tapani Tölli cent.

Sekreterare var

utskottsråd Nora Grönholm
utskottsråd Heidi Silvennoinen.